

О. В. Калінніков

orcid.org/0000-0003-4337-833X

доктор філософії, докторант

Київського університету інтелектуальної власності і права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ДО ПИТАННЯ ПЕРСПЕКТИВ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ IN ABSENTIA

Дослідженням використання технології штучного інтелекту серед вітчизняних науковців займалися, в тому числі, Г. К. Авдєєва, І. В. Басиста, В. В. Блізнюк, А. Д. Дзюрбель, М. І. Демура, С. Ф. Денисов, М. В. Карчевський, Д. І. Клепка, А. П. Ліхтанська, В. О. Михайлов, В. Г. Павлов, О. В. Плахотнік, О. Е. Радутний, В. М. Стратонов, О. О. Торбас, Ж. В. Удовенко, В. М. Шевчук, М. В. Шепітько, К. Яровий та інші, а серед іноземних дослідників: Ryan Calo, Martin Ebers, Cf. Graeme Auld, Will Douglas Heaven, Eric J Iversen, Johann Laux, Alice Liefgreen, Melanie Mitchell, Brent Mittelstadt, Michael Roberts, Chris Russell, Fabian Stephany, Michael Veale, Sandra Wachter, Raymund Werle, Laure Wynants, Frederik Zuiderveen Borgesius та інші.

Зважаючи на динамічний розвиток технологій Штучного інтелекту (ШІ) продовження наукового дослідження різноманітних аспектів його використання, в тому числі, у кримінальному провадженні in absentia є актуальним та вкрай необхідним.

Водночас, слід звернути увагу, що розпочалося наукове дослідження штучного інтелекту у світі принаймні з 1950-х років (Mitchell, 2020, p. 3–64).

Штучний інтелект на переконання J. Laux, S. Wachter, B. Mittelstadt є унікальним широким типом технології, здатною в принципі розширити або замінити інтелектуальну роботу людини в будь-якому секторі, незважаючи на це триває пошук узгоджених стандартів для абстрактних нормативних концепцій, які можуть застосовуватися до безлічі програм і секторів (Laux, Wachter, Mittelstadt, 2024).

Певне нормативне врегулювання сфери Штучного інтелекту в Україні розпочалося схваленням Кабінетом Міністрів України 02.12.2020 Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні, яка визначала однією з пріоритетних сфер, в яких реалізуються завдання державної політики розвитку галузі штучного інтелекту, є правосуддя, в якій слід забезпечити виконання таких завдань: попередження суспільно небезпечних явищ шляхом аналізу наявних даних за допомогою штучного інтелекту; визначення необхідних заходів ресоціалізації засуджених шляхом проведення аналізу наявних даних за допомогою технологій штучного інтелекту; винесення судових рішень у справах незначної складності (за взаємною згодою сторін) на основі результатів аналізу, здійсненого з використанням технологій штучного інтелекту, стану дотримання законодавства та судової практики (Концепція, 2020).

Міністерством цифрової трансформації України в червні 2024 року було оприлюднено Білу книгу з регулювання ШІ в Україні, яка є аналітичним матеріалом, що має на меті запропонувати підхід до регулювання технологій штучного інтелекту в Україні. Даний документ констатує відсутність в Україні юридично обов'язкового і спеціального закону зі штучного інтелекту та звертає увагу на необхідність імплементації Регламенту ЄС № 2024/1689 від 13.06.2024 «Artificial Intelligence Act» (Біла книга, 2024).

Першим комплексним документом, який врегулював правила використання штучного інтелекту, став Регламент Європейського Союзу 2024/1689 від 13.06.2024 «Artificial Intelligence Act» (Закон про штучний інтелект), при цьому зі змісту вказаного акту вбачається, що з огляду на швидкий технологічний розвиток і технічний досвід він підлягає періодичному перегляду – до 02.08.2029 та кожні чотири роки після цього (Artificial Intelligence Act, 2024).

Згідно вказаного нормативного акту під «системою штучного інтелекту» розуміється машинна система, яка розроблена для роботи з різними рівнями автономності та яка може де-

монструвати адаптивність після розгортання, і яка, для явних чи неявних цілей, робить висновки на основі вхідних даних, які вона отримує, як генерувати результати, такі як прогнози, вміст, рекомендації або рішення, які можуть впливати на фізичне чи віртуальне середовище (Artificial Intelligence Act, 2024).

Даний акт вказує на певні застереження використання Штучного інтелекту у правоохоронній діяльності, яка визначена як діяльність, що здійснюється правоохоронними органами або від їх імені для запобігання, розслідування, виявлення або судового переслідування кримінальних правопорушень або виконання кримінальних покарань, включаючи захист і запобігання загрозам громадській безпеці:

– дії правоохоронних органів, пов'язані з певним використанням систем штучного інтелекту, характеризуються значним ступенем дисбалансу сил і можуть призвести до стеження, арешту або позбавлення волі фізичної особи, а також до іншого негативного впливу на основні права, гарантовані Хартією основних прав ЄС;

– здійснення важливих процесуальних основних прав, таких як право на ефективний засіб правового захисту та справедливий судовий розгляд, а також право на захист і презумпція невинуватості, може бути перешкоджено, зокрема, якщо такі системи штучного інтелекту недостатньо прозорі, зрозумілі та задокументовані;

– використання інструментів штучного інтелекту правоохоронними органами не повинно стати фактором нерівності чи виключення (не слід ігнорувати вплив використання інструментів штучного інтелекту на права підозрюваних на захист, зокрема, труднощі в отриманні суттєвої інформації про функціонування цих систем і, як наслідок, труднощі оскарження їх результатів у суді, зокрема фізичними особами, які перебувають під слідством);

– використання систем дистанційної біометричної ідентифікації «в режимі реального часу» в загальнодоступних місцях для цілей правоохоронних органів обмежено відповідними цілями та певними вимогами (Artificial Intelligence Act, 2024).

Стосовно здійснення правосуддя Регламент ЄС зазначає, що використання інструментів штучного інтелекту може підтримувати повноваження суддів приймати рішення або незалежність суддів, але не повинно замінювати їх: остаточне прийняття рішень має залишатися діяльністю, керованою людьми. При цьому, Системи штучного інтелекту, призначені для використання судовим органом або від його імені для надання допомоги судовому органу в дослідженні та тлумаченні фактів і закону, а також у застосуванні закону до конкретної сукупності фактів, або для використання подібним чином в альтернативному вирішенні спорів класифікуються як високоризикові (Artificial Intelligence Act, 2024).

При цьому, всі системи штучного інтелекту з високим ризиком підлягають жорсткому регулюванню, а тому до початку їх використання проводиться оцінка відповідності обов'язковим вимогам надійності, потім в разі позитивного результату оцінки – декларується відповідність системи законодавству, а в подальшому вони в обов'язковому порядку підлягають реєстрації в державному реєстрі (Новий Регламент ЄС, 2024).

Задовго до прийняття Artificial Intelligence Act (Закону про штучний інтелект) Європейська комісія з питань ефективності правосуддя (CEPEJ) Ради Європи ще в грудні 2018 року ухвалила перший європейський документ, який встановив етичні принципи, пов'язані з використанням штучного інтелекту (ШІ) у судових системах – European ethical Charter on the use of Artificial Intelligence in judicial systems and their environment (Європейську етичну Хартію по використанню штучного інтелекту у судовій системі та її середовищі) (European ethical Charter, 2018), яка визначила, що застосування штучного інтелекту у сфері правосуддя може сприяти підвищенню ефективності та якості та повинно здійснюватися відповідальним чином, який відповідає основним правам, гарантованим, зокрема, Європейською конвенцією з прав людини і Конвенцією Ради Європи про захист персональних даних; основна концепція цього документа щоб ШІ залишався інструментом на службі загальних інтересів і щоб його використання поважало права особи (CEPEJ European Ethical Charter, 2018).

Басиста І. В., Удовенко Ж. В., Кулинич М.-М. А вважають, що перш, ніж вдатися до активного застосування Штучного інтелекту, особливо у царині кримінального провадження, важливо встановити чіткі межі і правила, а що не найостанніше – відповідальність за їх порушен-

ня і спричинену шкоду. Такі чутливі аспекти, як непорушність сфери людської приватності, дотримання прав людини тощо мають превалювати у цьому механізмі (Басиста, Удовенко, Кулинич, 2024, с. 33).

Аналіз положень кримінального процесуального закону України та наукових напрацювань свідчить, що до теперішнього часу не визначені правила використання Штучного інтелекту у кримінальному провадженні, у тому числі, за відсутності підозрюваного, обвинуваченого (*in absentia*), що унеможливує ефективне використання всього потенціалу цієї новітньої технології.

При цьому, вітчизняними науковцями попри відсутність належного правового регулювання використання Штучного інтелекту визначено наступні можливі напрями та форми залучення технологій штучного інтелекту до кримінального провадження.

Так, Блізнюк В. В. вказує про наступні напрями залучення технологій штучного інтелекту до юридичної практики, зокрема, до кримінального судочинства: 1) інформаційно-документальне забезпечення юридичної практики, що включає автоматизовану інтелектуальну класифікацію юридичних документів, формування та документальне ведення справ, вироблення завдяки використанню технологій штучного інтелекту проектів розв'язання різних правових проблем; 2) інтелектуальне експертно-аналітичне забезпечення юридичної практики шляхом зіставлення технологіями штучного інтелекту норм права, порівняння нормативно-правових актів з метою визначення їх ієрархії; 3) генерація та видача експертних оцінок у межах судової експертизи або думки фахівця; 4) сприяння ухваленню рішень у межах значних обсягів неоднорідних завдань у складних умовах невизначеності, на підставі неточної, недостатньої чи нечітко структурованої інформації (Блізнюк, 2023, с. 183, 184).

При цьому, Авдєєва Г. К. вважає перспективними завданнями щодо розроблення систем штучного інтелекту в Україні для потреб правозастосовних органів: 1) вивчення сторінок сайтів, електронного листування для пошуку відомостей з метою оцінки ризику появи кримінальної активності; 2) прогнозування ступеню ризику рецидиву злочину щодо раніше засуджених осіб; 3) пошук у відкритому доступі величезної кількості загальнодоступних відео-та аудіозаписів, фото-та супутникових знімків, текстів, звітів, публікацій у соціальних мережах, а також аналіз потенційних джерел доказів; 4) отримання інформації про певних осіб і їх дії, а також про зв'язки між певними особами шляхом моніторингу відкритих джерел; 5) виявлення потенційних свідків злочинів шляхом аналізу інформації, яка міститься в мережі Інтернет; 6) дослідження інформації, яка міститься в мобільному телефоні та інших електронних пристроях, з метою виявлення фактів і часу здійснення спілкування; 7) підготовка досудової доповіді у кримінальному провадженні, а також у наглядовій та пенітенціарній пробації; 8) ідентифікація осіб за фотознімками, відеозаписами, текстами, голосом, ДНК; 9) встановлення аутентичності (справжності, достовірності) цифрових доказів (Авдєєва, 2023, с. 71–72).

Водночас Демура М. І., Клепка Д. І. узагальнюючи результати дослідження міжнародного досвіду використання Штучного інтелекту в сфері кримінального судочинства виокремили три основні напрями: 1) попередження кримінальних правопорушень; 2) використання на стадії досудового розслідування; 3) використання на стадії судового розгляду (Демура, Клепка, 2022, с. 555).

На переконання К. Ярового Штучний інтелект правоохоронними органами вже використовується для: 1) виявлення та фіксації фактів, що містять ознаки кримінального злочину, включаючи, виявлення порушень природоохоронного характеру, таких як браконьєрство, незаконний видобуток корисних копалин та незаконна порубка лісу; 2) ідентифікація осіб та власників транспортних засобів у разі вчинення ними правопорушення на дорогах; 3) проведення повітряних розвідок, шляхом використання безпілотників, в бойових ситуаціях підрозділами особливого призначення; 4) здійснення пошуку людей, які загубилися в лісі або у горах (Яровий, 2024, с. 72).

Проте, для належного використання у кримінальному провадженні Штучного інтелекту та розкриття його величезного потенціалу, з метою балансу публічного та приватного інтересів, важливо унормувати це питання з неухильним дотриманням засад кримінального провадження, серед яких законність та верховенство права. Однак, на теперішній за допомогою

технологій штучного інтелекту у кримінальному провадженні вирішуються окремі, здебільшого допоміжні технічні завдання.

Дані висновки в повній мірі узгоджуються з результатами соціологічного дослідження «Перспективи та межі використання штучного інтелекту в кримінальному процесі» проведеного в період з 21.11.2023 по 04.01.2024 (респонденти судді, прокурори та адвокати, які мають досвід роботи від трьох років та спеціалізацію в кримінальному правосудді), які свідчить, про наступне:

– бар'єром імплементації технологій на базі Штучного інтелекту в систему правосуддя України є відсутність правового регулювання застосування «штучного інтелекту»;

– кримінальна юстиція у порівнянні з іншими формами судочинства є найменш перспективною (можливості до застосування ШІ серед опитаних тут бачать 19% суддів, 27% адвокатів та 36% прокурорів);

– наведені невисокі показники лояльності до імплементації технологій на базі ШІ можуть індукувати низький рівень поінформованості ключових стейкхолдерів щодо конкретних можливостей використання інновацій;

– позитивне ставлення переважної більшості респондентів до виконання за допомогою систем ШІ механічних задач (генерування тексту, пошук та узагальнення інформації, обробка даних), а також наявний запит на конкретні засоби, серед яких: 1) розшифровка записів допитів та судових засідань без участі людини; 2) автоматичне формування типових документів, узагальнення та аналізу судової практики; 3) проведення різноманітних експертиз (водночас використання ШІ в випадках повинно бути повністю контрольованим, а результат роботи верифікований фахівцями);

– випадки, в яких можливе застосування штучного інтелекту: кримінальні проступки у спрощеному порядку розгляду; фінансові злочини; воєнні злочини;

– випадки, в яких недопустиме використання: домашнє насилля; інші кримінальні злочини результатами (Соціологічне дослідження, 2024).

Для визначення перспектив використання технологій штучного інтелекту у кримінальному провадженні за відсутності підозрюваного, обвинуваченого (*in absentia*) слід визначити його специфіку, яка підлягає врахуванню під час можливого використання систем штучного інтелекту у кримінальному провадженні *in absentia*.

Кримінальне провадження за відсутності підозрюваного, обвинуваченого (*in absentia*), яке складається з спеціального досудового розслідування (зокрема, ст. ст. 297¹-297⁵ КПК України) та спеціального судового провадження (зокрема, ст. 323 КПК України) має певні особливості в порівнянні з загальним порядком, серед яких, зокрема: 1) даний порядок кримінального провадження здійснюються стосовно повнолітнього підозрюваного, обвинуваченого лише за наявності відповідних правових підстав; 2) досудове розслідування та судове провадження здійснюється на підставі ухвали слідчого судді, суду лише щодо визначених злочинів; 3) досудове розслідування та судове провадження здійснюється за відсутності підозрюваного, обвинуваченого, який переховується від органів слідства та суду на тимчасово окупованій території України, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, з метою ухилення від кримінальної відповідальності та/або оголошений у міжнародний розшук, а також стосовно підозрюваного, обвинуваченого щодо якого уповноваженим органом прийнято рішення про передачу його для обміну як військовополоненого та такий обмін відбувся; 3) участь захисника є обов'язковою умовою; 4) на сторону обвинувачення покладається обов'язок використати всі передбачені законом можливості для дотримання прав підозрюваного чи обвинуваченого (серед яких, право на захист, на доступ до правосуддя, таємницю спілкування, невтручання у приватне життя); 5) наявність додаткових порівняно з загальним порядком процесуальних гарантій забезпечення прав обвинуваченого; 6) особливий порядок повідомлень підозрюваного, обвинуваченого (КПК, 2012).

Дана позиція узгоджується з напрацюваннями Оборонної І.В., яка відокремлює такі ознаки спеціального судового провадження як складової частини кримінального провадження за відсутності підозрюваного, обвинуваченого (*in absentia*): 1) наявність спеціальних підстав для здійснення спеціального судового провадження; 2) фізична відсутність обвинуваченого

протягом усього судового провадження; 3) необхідність дотримання процесуальних гарантій забезпечення прав обвинуваченого (Оборонова, 2022, с. 42).

Особливості кримінального провадження за відсутності підозрюваного, обвинуваченого (*in absentia*) та аналіз злочинів щодо яких можливе спеціальне досудове розслідування та спеціальне судове провадження свідчать, що здебільшого це тяжкі та особливо тяжкі злочини, в тому числі проти основ національної безпеки України, а також проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, розслідування (розгляд) яких відбувається за відсутності підозрюваної, обвинуваченої особи, а тому важливим для досягнення такого завдання кримінального провадження як забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини є використання всіх можливостей, у тому числі, Штучного інтелекту, що є перспективною технологією, про що свідчить досвід Європейського Союзу.

Вищенаведене дає можливість прийти до наступних висновків. Аналіз законодавства України та наукових напрацювань вітчизняних науковців свідчить про нормативну неурегульованість до теперішнього часу сфери використання технологій Штучного інтелекту, в тому числі, у кримінальному провадженні, у тому числі, за відсутності підозрюваного, обвинуваченого (*in absentia*).

Використання можливостей технологій Штучного інтелекту у кримінальному провадженні *in absentia* має величезний потенціал, який може бути в повній мірі реалізований при належному правовому регулюванні, яке буде ефективним, відповідальним та безпечним, якщо буде ґрунтуватися на балансі публічного та приватного інтересів з неухильним дотриманням засад кримінального провадження, серед яких законність та верховенство права. На теперішній слід констатувати, що на теперішній час за допомогою технологій штучного інтелекту у кримінальному провадженні вирішуються окремі здебільшого допоміжні технічні завдання.

Особливості спеціального досудового розслідування та спеціального судового провадження підлягають врахуванню під час можливого використання систем штучного інтелекту у кримінальному провадженні за відсутності підозрюваного, обвинуваченого (*in absentia*).

Література

- Авдєєва Г. К. Проблеми використання систем штучного інтелекту у правозастосовній діяльності. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка №2 (2023). С. 63-80. DOI: <https://doi.org/10.33766/2524-0323.102.63-80>
- Басиста І.В., Удовенко Ж.В., Кулинич М.-М.А. Огляд тенденцій щодо штучного інтелекту та його перспективність для процесуальних рішень у перебігу кримінального провадження. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, серія ПРАВО, випуск 81: частина 3, 2024. С. 19-38. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.3.3>
- Біла книга з регулювання ШІ в Україні: бачення Мінцифри. URL: <https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/page/community/docs/%D0%A0%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%A8%D0%86.pdf>
- Блізнюк В.В. Можливості використання штучного інтелекту у кримінальному провадженні в Україні. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Право». 2023. Вип. 36. С.180-189. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-36-22>
- Демура М.І., Клепка Д.І. Перспективи застосування штучного інтелекту у галузі кримінального судочинства. Юридичний науковий електронний журнал № 5/2022.с. 554-558 <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-5/133>
- Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1556-р. Верховна Рада України: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>
- Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. Верховна Рада України: [сайт]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
- Новий Регламент (ЄС) 2024/1689 від 13.06.2024 щодо штучного інтелекту. Патентно-правова фірма «Пахаренко і партнери»: [сайт]. URL: <http://pakharenko.ua/novij-reglament-yes-20241689-vid-13-cherhvnya-2024-roku-shhodo-shtuchno-intelektu/>
- Оборонова І.В. Особливості судового провадження *in absentia* як прояву диференціації кримінального судочинства. Університетські наукові записки, 2022, № 5-6 (89-90). С. 35-47. <https://doi.org/10.37491/UNZ.89-90.4>
- Соціологічне дослідження «Перспективи та межі використання штучного інтелекту в кримінальному процесі». URL: <https://www.irf.ua/wp-content/uploads/2024/02/ai.pdf>

Яровий К. Штучний інтелект як інструмент протидії злочинності. Юридичний вісник, 2024/2. С. 68-76. DOI <https://doi.org/10.32782/yuv.v2.2024.9>

CEPEJ European Ethical Charter on the use of artificial intelligence (AI) in judicial systems and their environment. URL: <https://www.coe.int/en/web/cepej/cepej-european-ethical-charter-on-the-use-of-artificial-intelligence-ai-in-judicial-systems-and-their-environment>

European ethical Charter on the use of Artificial Intelligence in judicial systems and their environment. URL: <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c>

Laux J., Wachter S., Mittelstadt B. Three pathways for standardisation and ethical disclosure by default under the European union artificial intelligence act. Computer Law & Security Review, volume 53, 2024. <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2024.105957>

Mitchell M. Artificial Intelligence: A Guide for Thinking Humans Farrar, Straus and Giroux/Macmillan (US), Pelican Books (UK). 448 pp.

REGULATION (EU) 2024/1689 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act). URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401689

References

Avdieieva H. K. (2023). Problemy vykorystannia system shtuchnoho intelektu u pravozastosovnii diialnosti [Problems of using artificial intelligence systems in law enforcement activities]. Visnyk Luhanskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka №2 (2023). С. 63-80. DOI: <https://doi.org/10.33766/2524-0323.102.63-80> [in Ukrainian]

Basysta I.V., Udovenko Zh.V., Kulynych M.-M.A. (2024). Ohliad tendentsii shchodo shtuchnoho intelektu ta yoho perspektyvnist dlia protsesualnykh rishen u perebihu kryminalnoho provadzhennia [Overview of trends in artificial intelligence and its prospects for procedural decisions in criminal proceedings]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu, seriia PRAVO, vypusk 81: chastyna 3, 2024. С. 19-38. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.3.3> [in Ukrainian]

Bila knyha z rehulivannia ShI v Ukraini: bachennia Mintsyfy [White Paper on AI Regulation in Ukraine: Vision of the Ministry of Digital Economy]. URL: <https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/page/community/docs/%D0%A0%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%A8%D0%86.pdf> [in Ukrainian]

Blizniuk V.V. (2023). Mozhlyvosti vykorystannia shtuchnoho intelektu u kryminalnomu provadzhenni v Ukraini [Possibilities of using artificial intelligence in criminal proceedings in Ukraine]. The Journal of V.N.Karazin Kharkiv National University, Series «Law», (36), P. 180-189. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-36-22> [in Ukrainian]

Demura M.I., Klepka D.I. (2022). Perspektyvy zastosuvannia shtuchnoho intelektu u haluzi kryminalnoho sudochynstva [Prospects for the application of artificial intelligence in the field of criminal justice]. Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal № 5/2022.c. 554-558 <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-5/133> [in Ukrainian]

Kontseptsiia rozvytku shtuchnoho intelektu v Ukraini vid 02.12.2020 № 1556-r. [Concept of the development of artificial intelligence in Ukraine dated 02.12.2020 No. 1556-r] Verkhovna Rada Ukrainy: [sait]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> [in Ukrainian]

Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 13 kvit. 2012 r. № 4651-VI [Criminal Procedure Code of Ukraine: Law of Ukraine dated April 13, 2012 No. 4651-VI]. Verkhovna Rada Ukrainy: [sait]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> [in Ukrainian]

Novyi Rehlament (IeS) 2024/1689 vid 13.06.2024 shchodo shtuchnoho intelektu [New Regulation (EU) 2024/1689 of 13.06.2024 on artificial intelligence]. Patentno-pravova firma «Pakharenko i partnery»: [sait]. URL: <http://pakharenko.ua/novij-reglament-yes-20241689-vid-13-cherhvnya-2024-roku-shhodo-shtuchnogo-intelektu/> [in Ukrainian]

Oboronova I.V. (2022). Osoblyvosti sudovoho provadzhennia in absentia yak proiavu dyferentsiatsii kryminalnoho sudochynstva [Peculiarities of judicial proceedings in absentia as a manifestation of differentiation of criminal proceedings]. Universytetski naukovyi zapysky, 2022, № 5-6 (89-90). С. 35-47. <https://doi.org/10.37491/UNZ.89-90.4> [in Ukrainian]

Sotsiologichne doslidzhennia «Perspektyvy ta mezhi vykorystannia shtuchnoho intelektu v kryminalnomu protsesi» [Sociological study "Prospects and limits of the use of artificial intelligence in the criminal process"]. URL: <https://www.irf.ua/wp-content/uploads/2024/02/ai.pdf> [in Ukrainian]

Yarovyi K. Shtuchnyi intelekt yak instrument protydyi zlochynnosti [Artificial intelligence as a tool for combating crime]. Yurydychnyi visnyk, 2024/2. С. 68-76. DOI <https://doi.org/10.32782/yuv.v2.2024.9> [in Ukrainian]

CEPEJ European Ethical Charter on the use of artificial intelligence (AI) in judicial systems and their environment. URL: <https://www.coe.int/en/web/cepej/cepej-european-ethical-charter-on-the-use-of-artificial-intelligence-ai-in-judicial-systems-and-their-environment>

European ethical Charter on the use of Artificial Intelligence in judicial systems and their environment. URL: <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c>

Laux J., Wachter S., Mittelstadt B. Three pathways for standardisation and ethical disclosure by default under the European union artificial intelligence act. *Computer Law & Security Review*, volume 53, 2024. <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2024.105957>

Mitchell M. *Artificial Intelligence: A Guide for Thinking Humans* Farrar, Straus and Giroux/Macmillan (US), Pelican Books (UK). 448 pp.

REGULATION (EU) 2024/1689 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act). URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401689

Анотація

Калінніков О. В. До питання перспектив використання штучного інтелекту у кримінальному провадженні in absentia. – Стаття.

У статті розглянуто нормативне врегулювання сфери Штучного інтелекту в Україні та Європейському Союзі, за результатами чого встановлено, що в Україні триває шлях розбудови нормативного регулювання використання технологій Штучного інтелекту. Проте, до теперішнього часу залишається не визначеними правила використання Штучного інтелекту, в тому числі, у кримінальному провадженні, зокрема, за відсутності підозрюваного, обвинуваченого (in absentia), що унеможливує ефективне використання всього потенціалу цієї новітньої технології. Натомість, в Європейському Союзі запровадженні та на практиці вже застосовуються правила та стандарти використання технологій Штучного інтелекту у різноманітних сферах суспільного життя, зокрема, в правоохоронній діяльності та правосудді. Вітчизняними науковцями попри відсутність належного правового регулювання використання Штучного інтелекту визначено певні можливі напрями та форми залучення технологій штучного інтелекту до кримінального провадження. Проведене дослідження свідчить, що використання можливостей технологій Штучного інтелекту у кримінальному провадженні in absentia має величезний потенціал, який може бути в повній мірі реалізований лише при належному правовому регулюванні, яке буде ефективним, відповідальним та безпечним, якщо буде ґрунтуватися на балансі публічного та приватного інтересів з неухильним дотриманням засад кримінального провадження, серед яких законність та верховенство права. Обґрунтованість даного висновку підтверджують проведені соціологічне дослідження «Перспективи та межі використання штучного інтелекту в кримінальному процесі» та практика теперішнього використання окремих можливостей штучного інтелекту у кримінальному провадженні для вирішення окремих здебільшого допоміжних технічних завдань. Доведено, що особливості спеціального досудового розслідування та спеціального судового провадження підлягають врахуванню під час можливого використання систем штучного інтелекту у кримінальному провадженні за відсутності підозрюваного, обвинуваченого (in absentia).

Ключові слова: штучний інтелект, in absentia, кримінальне провадження, спеціальне досудове розслідування, спеціальне судове провадження.

Summary

Kalinnikov O. V. On the issue of prospects for the use of artificial intelligence in criminal proceedings in absentia. – Article.

The article analyzes the regulatory framework of the field of Artificial Intelligence in Ukraine and the European Union, and as a result, it is established that Ukraine is on the way to developing the regulatory framework for the use of Artificial Intelligence technologies. However, the rules for the use of AI, including in criminal proceedings, in particular, in the absence of a suspect or accused (in absentia), remain unclear, which makes it impossible to effectively use the full potential of this new technology. Instead, the European Union has introduced and is already applying rules and standards for the use of AI technologies in various areas of public life, including law enforcement and justice. Despite the lack of proper legal regulation of the use of AI, domestic scholars have identified certain possible areas and forms of involvement of AI technologies in criminal proceedings. The study shows that the use of AI technologies in criminal proceedings in absentia has a huge potential which can be fully realized only with proper legal regulation which will be effective, responsible and safe if based on a balance of public and private interests with strict adherence to the principles of criminal proceedings, including legality and the rule of law. The validity of this conclusion is confirmed by the sociological study "Prospects and Limits of the Use of Artificial Intelligence in Criminal Proceedings" and the practice of current use of certain capabilities of artificial intelligence in criminal proceedings to solve certain mostly auxiliary technical tasks. The author proves that the peculiarities of special pre-trial investigation and special court proceedings should be taken into account when considering the possible use of artificial intelligence systems in criminal proceedings in the absence of a suspect or an accused person (in absentia).

Key words: artificial intelligence, in absentia, criminal proceedings, special pre-trial investigation, special court proceedings.